

ГАБРЕЛЯН

Андрій Юрійович
kashkinlaw@gmail.com

Партнер «Юридичної компанії «Кашкін і Партнери»

УДК 347.73

ПРОСТИТУЦІЯ В СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ. НОВИЙ ПОГЛЯД НА ПРОБЛЕМУ

PROSTITUTION IN CONTEMPORARY UKRAINE. A NEW LOOK AT THE PROBLEM

Статтю присвячено проблемі існування в Україні такого явища як проституція. Визначено рамки цього явища і його вплив на тіньовий сектор економіки. У статті обґрунтовується необхідність легалізації та законодавчого регулювання проституції, дається авторське визначення термінів: «проституція», «послуга інтимного характеру».

Стаття посвячена проблеме существования в Украине такого явления как проституция. Определены рамки этого явления и его влияния на теневой сектор экономики. В статье обосновывается необходимость легализации и законодательного регулирования проституции, дается авторское определение терминов: «проституция», «услуга интимного характера».

The article deals with the problem of the existence in Ukraine such thing as prostitution. It defined the scope of this phenomenon and its impact on the informal sector of the economy. The article substantiates the need for the legalization and regulation of prostitution legislation, given the author's definition of the terms «prostitution», «intimate services».

Ключові слова: проституція, легалізація проституції, повія, інтимна послуга

Ключевые слова: проституция, легализация проституции, проститутка, интимная услуга

Keywords: prostitution, legalization of prostitution, prostitute, intimate service

ВСТУП

У зв'язку з тим, що Україна тримає курс на вступ до ЄС, виникає необхідність інтеграції її законодавства до норм сучасного європейського права. Неоднозначну роль у зв'язку з цим відіграють такі аспекти взаємин між людьми, які в Україні та в деяких країнах ЄС регулюються в діаметрально протилежних напрямках. Говорячи про взаємини, ми у першу чергу маємо на увазі інтимні стосунки. У цій статті мова піде не про інтимні стосунки загалом, а лише про ті, коли жінка або чоловік надають їх на платній основі, тобто про інтимні й сексуальні послуги (проституцію).

Актуальність нашого дослідження підтверджує той факт, що останнім часом у верхівках уряду України відбувалося обговорення перспектив щодо необхідності державного контролю проституції. Як підсумок, 18.09.2015 року парламентом був зареєстрований Законопроект № 3139 «Про регулювання проституції та діяльності секс-закладів» [1], ініціатором якого виступив А.В. Немировський. Пояснювальна записка до законопроекту декларує, що Проектом Закону України передбачається встановити врегулювання сфери проституції та діяльності секс-закладів за нормами, які загалом визнані і застосовуються у більшості європейських розвинених держав:

- регулювання сфери проституції та діяльності секс-закладів здійснюється єдиним законом;
- встановлення соціальних гарантій повій;
- визначення правової діяльності секс-закладів.

Таким чином, діяльність повій та секс-закладів в Україні буде здійснюватися легально, кошти від такого виду діяльності будуть надходити до державного бюджету [2].

Зауважимо, що даний законопроект, який був спрямований на правове регулювання процедури надання інтимних послуг, по суті, пропонував здійснити легалізацію проституції. Легалізація проституції – це гостре питання, яке постійно викликає дискусії в суспільстві. І якщо деякі спірні суспільні питання можуть бути вирішені шляхом знаходження компромісних рішень, то дане питання неможливо вирішити таким способом. Одна частина суспільства вимагає запобігати всьому, що пов'язано з проституцією, інша пропонує узаконити її на державному рівні. У зв'язку з цим суспільство шукає відповідь на запитання: хто ж має рацію? На нашу думку, це питання є недоцільним та відволікає нас від реальної ситуації, яка існує в Україні і світі вже тисячі років. Дана ситуація свідчить про те, що проституція є повсякденним явищем, її можна не помічати, ігнорувати, проте вона існує – «любов за гроші» не вдалося викоринити в Україні за всю історію її незалежності. Навіть США, – країна, з якої

Україна намагається у всьому брати приклад, – зі своїм розвиненим законодавством і розгалуженим державним апаратом ніяк не може вирішити проблему проституції. У зв'язку з цим доцільно ставити питання не «Хто має рацію?», а «Що робити?», як діяти в ситуації, яка вже склалася на Україні – ігнорувати проституцію, чи спробувати взяти під контроль.

МЕТА РОБОТИ полягає у дослідженні такого суспільного явища, як проституція і обґрунтуванні необхідності її легалізації та законодавчого регулювання.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, нормативно-правові акти.

При проведенні дослідження використано методи структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Говорячи про контроль та ігнорування проституції, ми маємо на увазі офіційне ставлення до неї, як до явища, з боку держави. Сама проституція вже давно знаходиться під неофіційною контролем («дахом») правоохоронних органів. Гроші від такого контролю поповнюють кишені чиновників і державних службовців, а не скарбницю держави. Як зазначають самі правоохоронці під час анонімних інтерв'ю, середній «внесок» по м. Києву з «шалману» складає близько 20 тисяч гривень на місяць. 15-20 тисяч платять сутенер з траси, у якого працює 10 «дівчаток». Гроші надходять оперативним співробітникам або безпосередньо начальнику управління. У деяких випадках платять безпосередньо начальнику Департаменту по боротьбі зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми МВС України. Потім начальники розподіляють гроші між СБУ, прокуратурою, внутрішньою службою безпеки, щоб ті «закривали очі» на даний факт. Частина цих грошей потім спрямовується на «верхівки», аж до найвищих кабінетів у Міністерстві внутрішніх справ [3]. Слід підкреслити, що дані цифри співпадають з нашими власними даними. Проводячи опитування та анкетування серед повій, ми натрапили на цікаву специфіку щодо «нарахування» грошей за «дах». Наприклад, повії, які працюють в салоні, платять 1000 доларів. Прив'язка здійснюється до телефону, який, у свою чергу, «прив'язаний» до салону. При цьому в салоні може працювати до 15 дівчат, тобто платять не дівчата, а салон. Самі ж дівчата відраховують 60 % свого заробітку в загальну «казну» салону. Якщо ж дівчина надає послуги індивідуально, то відрахування здійснюється у розмірі 500 доларів. Таким чином, правоохоронні органи виконують роль регулятора ринку інтимних послуг і отримують за це колосальні прибутки.

Ринок інтимних послуг – це прибутковий бізнес. За рік в Україні в даній сфері обертаються мільярди доларів. За підрахунками голови правління Українського інституту соціальних досліджень ім. О. Яременка Ольги Балакіревої, в нашій країні у 2011

році комерційним сексом займалися близько 50 тис. жінок. Якщо припустити, що вся ця армія «нічних метеликів» одночасно легалізується, держава може розраховувати на дуже солідні надходження. В середньому за добу кожна повія обслуговує трьох клієнтів, заробляючи близько 1 тис. грн. в день. Таким чином, 50-тисячна армія «жриць любові» за рік навіть за п'ятиденного робочого тижня отримує близько 13 млрд. грн. Якби держава встановила податок на послуги комерційного сексу на рівні, наприклад, 30 %, це дало б бюджету близько 3,9 млрд. грн. чистих надходжень до бюджету. За мінімального податку бюджет отримав би 1,9 млрд. грн. [4]. Слід зазначити, по-перше, що кількість 50 тис. жінок вочевидь є заниженою, оскільки навіть у Німеччині з населенням 82 млн. чоловік проституцією займаються більше 420 000 жінок і чоловіків. До того ж економічна й політична нестабільність, масове безробіття, знецінення національної валюти при збереженні заробітних плат на попередньому рівні, подорожчання продуктів харчування і т.п. спричиняють стрибкоподібне зростання кількості людей, які вирішують зайнятися проституцією в Україні. По-друге, навіть якщо припустити, що повія обслуговує до 3-х клієнтів на день, то її заробіток складе не 1 тисячу гривень, а, щонайменше, 1500 грн., оскільки середня ціна за послуги, що надаються повією середньої ланки за годину коливається в межах 500 грн. Ці дані підтверджуються нашими дослідженнями, здійсненими на початку 2016 року в містах Харків, Київ та Одеса.

На початку нашого дослідження стосовно проституції в Україні ми відзначили, що дана діяльність уже давно й міцно закріпилася у повсякденному житті сучасного українського суспільства. На даний момент ця частина сучасного життя перебуває «в тіні», і доходи від неї теж «йдуть у тінь». На нашу думку, пора взяти дану ситуацію під офіційний державний контроль і припинити займатися обговоренням її моральності та етичності, а комплексно розглянути з юридичної та економічної сторін. До того ж, слід зазначити той факт, що лише в Росії, Туреччині, Польщі та ряді інших країн у секс-індустрії працюють понад півмільйона дівчат з України. Ці українки вже обрали ту діяльність, якою вони хочуть займатися і, на нашу думку, необхідно надати їм можливість працювати в Україні, на Батьківщині з користю для держави. Як зазначає М. Майоор, керівник Центру інформації про проституцію (Prostitutie Informatie Centrum) – українки чудово знають свою роботу і саме тому користуються значним попитом. У своєму інтерв'ю вона підкреслила, що якби Україна була членом Євросоюзу та легалізувала секс-бізнес, то вона «...могла б заробляти на цьому хороші гроші» [5]. На жаль, нині нашим громадянам, які надають інтимні послуги, зручніше, вигідніше і безпечніше знаходиться в чужій країні, ніж у своїй власній. З цим потрібно боротися. У деяких країнах ЄС проституція легалізована, але займатися цією роботою приїжджим забороняється. Відповідно, українки, які надають інтимні послуги в ЄС, перебувають там

напівлегально, що також не дозволяє їм працювати у цій сфері офіційно і користуватися всіма наявними перевагами.

Таким чином, ми коротко охарактеризували ситуацію, яка склалася з проституцією в Україні, висловили свою думку стосовно даного питання, наголосили на необхідності його дослідження з юридичної та економічної сторін. Підкреслимо, що в юридичній науці значна увага приділяється термінології. Від того, як тлумачиться дане поняття, які процеси або явища воно в себе включає, безпосередньо залежить, що буде регулювати нормативно-правовий акт. У зв'язку з цим, наполягаючи на необхідності правового регулювання проституції і послуг, пов'язаних з нею, ми повинні чітко визначити, що ж означають терміни «проституція» й «інтимна послуга».

В науці існує безліч визначень проституції. Наведемо деякі з них. Так, проституцію можна визначити як надання сексуальних послуг за гроші [6]; проституція – це залучення до безладних статевих відносин інших осіб, окрім подружжя, в обмін на негайну оплату грошима чи іншими цінними речами [7]; проституція – це здійснення статевих актів за винагороду; проституція – це надання жінкою свого тіла за винагороду особам, які шукають задоволення статевого бажання. На думку І.Д. Звереві, «проституція – це сфера знеособлених емоційно, позашлюбних, безладних, здійснюваних за плату статевих стосунків» [8, с.180]. На думку А. Бляшко проституція є діянням, що практикується будь-якою особою (звичай, жінкою) з використанням власного тіла для статевих стосунків з метою заробітку [9, с.64].

Як форму позашлюбних сексуальних стосунків проституцію розуміє С. Голод. Вчений відзначає, що такі стосунки не ґрунтуються на особистій симпатії або чуттєвій потребі, при цьому для однієї зі сторін важливим стимулом є заробіток [10].

Розгорнуті визначення проституції надають І. Блох та А.І. Лістратов. На думку І. Блох, проституцією є певна форма позашлюбних статевих відносин, які відрізняються тим, що індивід, стаючи на шлях проституції, постійно, безперечно і привселюдно віддається невизначеній кількості осіб; рідко без винагороди, у більшості випадків, здобуваючи продажем свого тіла, або інших статевих діянь з цими особами, або взагалі, доставляючи їм і задовольняючи їхні статеві збудження, а також провокуючи їх; причому об'єкт проституції, внаслідок свого розпусного помислу, набуває визначеного постійного типу [11].

У свою чергу, А.І. Лістратов розглядає проституцію як негативне соціальне явище, розуміючи під ним перетворення тіла людини на товар у статевому розумінні, у випадку, коли це тіло виставляється на ринку як річ і є предметом задоволення статевої потреби покупця та джерелом прибутку продавця [12].

Щодо визначення терміну «проституція» на законодавчому рівні, то для початку варто згадати стару редакцію ст. 303 «Проституція або примушування чи втягнення до заняття

проституцією» Кримінального кодексу України. У цій статті під систематичним зайняттям проституцією малося на увазі надання сексуальних послуг з метою отримання доходу. За допомогою ознаки систематичності визначали проституцію К.К. Горяїнов, А.А. Коровін і Е.Ф. Побегайло [13]. Вони зазначали, що проституцією є систематичний вступ у статеві зносини з різними чоловіками за обумовлену винагороду. Хоча не зрозуміло, навіщо конкретизувати кількість чоловіків при описі проституції. Підкреслимо, що, проводячи свої дослідження ми не раз зустрічали жінок, які шукають собі одного постійного спонсора («папіка / таточка»), який в обмін на послуги інтимного характеру буде їх утримувати, у тому числі платити за оренду квартири, речі і т.п. Таким чином, мають місце статеві зносини з одним чоловіком за обумовлену винагороду. В даному випадку поняття проституції, зафіксоване у ст. 303 КК, України було більш точним і продуманим. Але в 2006 році цю статтю в аспекті добровільного заняття проституцією було декриміналізовано. Кримінальна відповідальність залишилась та була посилена тільки за втягнення особи в заняття проституцією або примушування її до зайняття проституцією з використанням обману, шантажу чи уразливого стану цієї особи, або із застосуванням чи погрозою застосування насильства. Єдина відповідальність, до якої може бути притягнута повія, яка займається проституцією на добровільних засадах – це адміністративна. Зайняття проституцією, згідно ст. 1811 Кодексу України про адміністративні правопорушення, тягне за собою попередження або накладення штрафу від п'яти до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Ті самі дії, вчинені повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення, тягнуть за собою накладення штрафу від восьми до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [14]. При цьому в даній статті не дається трактування терміну «проституція».

Як ми вже зазначали, у 2015 р. в парламенті був зареєстрований законопроект, спрямований на регулювання проституції; у ньому також було зафіксовано визначення терміна «проституція». Згідно ст. 2 Проекту Закону України «Про регулювання проституції та діяльності секс-закладів», проституція – вид підприємницької діяльності, метою якого є надання послуг інтимного характеру, вжиття особою дій чи заходів, які роблять її доступною, для здійснення статевого акту з іншою особою на платній основі [1].

Таким чином, основною рисою проституції, яка виділяється і в науковій літературі, і в нормативно-правових актах, є: по-перше, виникнення між повією і зацікавленою особою статевого акту; по-друге, статевий акт повинен відбуватися на платній основі. І якщо ми можемо погодитися з другою рисою проституції (при цьому під платною основою ми розуміємо отримання вигоди (грошей, речей, послуг і т.п.)), то з першою ми категорично не згодні. На нашу думку, для заняття проституцією немає ніякої необхідності вступати в статевий зв'язок із зацікавленою особою. Після масового поширення

Інтернету, а до цього – стаціонарних телефонних ліній, – послуги інтимного характеру можуть надаватися на відстані («секс по телефону», «інтернет-проституція»). Як приклад можна навести факти існування на території України інтернет-порностудій, в яких дівчата обслуговують клієнтів у режимі он-лайн. Так, у листопаді 2011 р. в одному із гуртожитків Запоріжжя було викрито он-лайн порностудію, річний оборот якої перевищував 1 млн. доларів. На студії працювали близько 60 дівчат, які заробляли не менше 1 тис. доларів на місяць [15]. Виходячи з цього, ми можемо стверджувати, що для надання послуг інтимного характеру не обов'язкова наявність статевого контакту між повією та її клієнтом. Таким чином, на наш погляд, проституцією є надання послуг інтимного характеру на платній основі.

Хотілося б більш детально зупинитися на понятті «послуга інтимного характеру», оскільки існує одна дуже суттєва відмінність між послугами інтимного характеру та послугами сексуального характеру. При наданні послуг сексуального характеру між повією та її клієнтом повинен виникнути безпосередньо статевий контакт, при його відсутності послуга не може вважатися сексуальною, зате кожна сексуальна послуга є інтимною. До того ж повії надають масу послуг інтимного характеру (садо-мазо, бондаж, мазохізм та ін.), які обходяться без сексу, і беруть за це оплату. Також до них можна віднести «секс по телефону» та «інтернет-проституцію».

Якщо звернутися до зарубіжного досвіду надання інтимних послуг, то тут можна виділити «ендзе-косай», що в перекладі з японської означає оплачувані побачення. При «ендзе-косай» чоловіки за гроші або матеріальні подарунки проводять час з жінками, ніби купуючи їх час. Такі зустрічі включають в себе, в основному, спільні розваги в громадських місцях. Якщо проводити паралель з Україною, то найбільш схожими з «ендзе-косай» будуть «екскорт-послуги». В Японії можна замовити сеанс обіймів з дівчиною в Cuddle Cafe. Ніякого сексу, вона просто ляже з клієнтом у ліжку і буде його обіймати та пестити. У Кьябакура (різновид хостесс-бар) можна зняти дівчину, яка підтримає вашу розмову і не буде проти, якщо ви трохи «розпустите руки». Ніякого продовження така зустріч не передбачає, і якщо ви щось таке запропонуєте, вас тут же виженуть із закладу назавжди. Можна зняти дівчину для того, щоб на неї лаятися і вичитувати. Чіпати знов-таки не можна, зате говорити можна що завгодно, і вона буде вибачатися і каятися перед вами [16].

Підкреслимо, що в Проекті Закону «Про регулювання проституції та діяльності секс-закладів» також дається визначення інтимної послуги. У ст. 2 зазначається, що інтимна послуга – це еротичний, порнографічний показ, демонстрація особою тіла іншій особі на платній основі [1]. Ми не можемо погодитися з цим визначенням. Наприклад, інтимна послуга може надаватися за допомогою бездротової технології телефонною лінією («секс по телефону»), де відключена функція або відсутня технічна можливість співрозмовникам бачити один одного. До

того ж частина інтимних послуг може надаватися клієнту безпосередньо без оголення тіла та візуального контакту, навіть якщо суб'єкт, який надає інтимні послуги і клієнт перебувають у безпосередній близькості один від одного, що теж необхідно враховувати при правовому регулюванні цього питання. Як приклад можна навести такий вид інтимних послуг як «Glory Hole». Як відзначають Т. Дальзелл і Т. Віктор по суті, «Glory Hole» являє собою отвір в стіні між приватними відео-кабінами в секс-кінотеатрі або між кабінками в громадських туалетах, який призначений для анонімних сексуальних контактів, в першу чергу – між чоловіками [17]. Також, згідно із визначенням інтимної послуги, яка подана в Проекті, під цією послугою можна розуміти і стриптиз послуги. Виходить, якщо стриптиз – це інтимна послуга, то стриптизер або стриптизерша прирівнюються до статусу повії. Зараз у Києві відкрито багато закладів, в яких здійснюється показ стриптиз-шоу і працюють вони на цілком легальних підставах.

З огляду на приклади, наведені вище, на наш погляд, під послугою інтимного характеру слід мати на увазі еротичну стимуляцію особою іншої особи для надання їй можливості отримати сексуальну розрядку. Під еротичною стимуляцією можна розуміти будь-яку дію, яка природним чином приводить до сексуальної розрядки (сексуального розслаблення). Відзначимо, що безпосереднє отримання сексуальної розрядки не буде визначальним фактором інтимної послуги. Визначальним фактором буде бажання клієнта отримати сексуальну розрядку, а повії – бажання її надати. Пов'язано це з тим, що не кожна еротична стимуляція буде закінчуватися сексуальною розрядкою в силу різних причин. Цілком можливо, по-перше, що фізична особа, яка користується послугою повії, не зможе за станом здоров'я досягти сексуальної розрядки; по-друге, фізична особа не встигне досягти сексуальної розрядки за оплачений час.

Підсумовуючи наше дослідження, хотілося б нагадати, що проституція існує в Україні вже дуже давно, ще до отримання Україною незалежності проституція вже сформувалася як стійке соціальне явище. Не дарма ж проституція вважається найдавнішою професією на планеті. Протягом багатьох років в Україні намагалися боротися з цим явищем, але, як показала практика, результат цієї боротьби не можна вважати ефективним. В Україні щороку обсяги проституції зростають, даний вид бізнесу курується і збагачує тіньові структури, і, в підсумку, підриває економічну безпеку країни. У свою чергу, практика боротьби з проституцією шляхом закріплення відповідальності за заняття нею, не має позитивного ефекту. Навіть штраф за проституцію на сьогоднішній день складає від 5 до 15 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від 3445 грн. до 10335 грн.) і не виконує превентивної функції щодо забезпечення правопорядку.

Ігнорування державою проституції вже призвело до того, що серед повій (особливо нижньої ланки – вуличних повій) зростає кількість хворих на

венеричні захворювання, такі як ВІЛ, сифіліс, не кажучи вже про хронічні запалення. Здоров'я (фізичне та психологічне) осіб, що надають інтимні послуги, постійно знаходиться в зоні ризику, що теж вимагає невідкладного втручання з боку держави, тому що ці люди є громадянами України і у них є право отримувати кваліфіковану медичну допомогу. Як зазначено в ст. 49 Конституції України «Держава дбає про розвиток фізичної культури і спорту, забезпечує санітарно-епідемічне благополуччя» [18]. Відзначимо, що санітарно-епідемічне благополуччя осіб, які надають інтимні послуги, знаходиться на неприпустимо низькому рівні, і в першу чергу це пов'язано з тим, що проституція заборонена в Україні. Більшість повій не звертаються за медичною допомогою, оскільки бояться, що їх «професійна» приналежність буде розкрита. У країні склалася негативна суспільна думка з приводу цих осіб, що також не сприяє інтеграції повій в соціум. А це не припустимо, оскільки суперечить бажанню України інтегруватися в Європейське співтовариство, де толерантність, рівноправ'я і терпимість до ближнього стоять на першому місці.

В цілому слід зазначити, що, не звертаючи уваги на проблему, не варто сподіватися на її зникнення. Пора визнати проституцію і спробувати приборкати та контролювати її. За приклад ми можемо взяти досвід Німеччини, де проституція легалізована і знаходиться під суворим наглядом державних органів.

Хотілося б підкреслити: яким чином держава і населення не відносилися б до інтимних послуг, вони будуть існувати, оборот грошей буде здійснюватися, тільки надходять дані кошти будуть не в казну держави, а на рахунки кримінальних і тінювих структур.

Список використаних джерел

1. «Про регулювання проституції та діяльності секс-закладів»: Законопроект від 18.09.2015 р. № 3139 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56559
2. Пояснювальна записка 17.09.2015 до Законопроекту «Про регулювання проституції та діяльності секс-закладів» 18.09.2015 р. № 3139 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56559
3. Как в МВД крышуют проституцию: стали известны суммы «взносов» по Киеву [Електронний ресурс]. – 2016 – Режим доступу до ресурсу: http://antikor.com.ua/articles/95799-kak_v_mvd_kryshu_jut_prostitutsiju_stali_izvestny_summy_vznosov_po_kievu
4. Сколько Украина может заработать на проститутках [Електронний ресурс]. – 2014 – Режим

доступу до ресурсу: <http://www.dsnews.ua/economics/skolko-ukraina-mozhet-zarabotat-na-prostitutkah-24072014021200>

5. В Европе почти каждая четвертая проститутка – украинка [Електронний ресурс]. – 2009 – Режим доступу до ресурсу: http://sensor.net.ua/news/95111/v_evrope_pochti_kajdaya_chetvertaya_prostitutka_ukrainka

6. Гидденс Э. Социология / Пер. с англ.; науч. ред. В.А. Ядов; общ. ред. Л.С. Гурьевой, Л.Н. Посилевича. – М.: Эдиториал УРСС, 1999. – 703 с.

7. Мінц М.О. Соціологія девіантної поведінки. Навчальний посібник / М.О. Мінц. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2009. – 244 с.

8. Соціальна робота в Україні : Навчальний посібник / За ред. І.Д. Зверева, О.В. Безпалько, С.Я. Марченко та ін.; за заг. ред. І.Д. Звереві, Г.М. Лактіонової. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 256 с.

9. Бляшко А. Гигиена проституции и венерических болезней / А. Бляшко. – М., 1909.

10. Голод С.И. Личная жизнь : отношения полов / С.И. Голод. – Л., 1990.

11. Блох И. История проституции / И. Блох. Пер. с нем. – Спб., 1994.

12. Елистратов А.О. О прикреплении женщины к проституции (врачебно-полицейский надзор) / А.О. Елистратов. – Казань, 1903. – 400 с.

13. Горяинов К.К. Борьба с антиобщественным поведением женщин, ведущих аморальный образ жизни / К.К. Горяинов, А.А. Коровин, Э.Ф. Побегайло. – М.: ВНИИ МВД СССР, 1976. – 56 с.

14. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X (Редакція від 04.04.2016, підстава 888-19) [Електронний ресурс]. – 2009 – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>

15. У Запоріжжі ліквідували порностудію з річним оборотом в \$ 1 млн. [Електронний ресурс]. – 2011 – Режим доступу до ресурсу: <http://news.bigmir.net/ukraine/472268-Y-Zaporijji-likvidyvali-pornostydiu-z-richnim-oborotom-v-1-mln>

16. Культура сексуальных услуг в Японии [Електронний ресурс] / Михаил Светов. – Режим доступу до ресурсу: http://echo.msk.ru/blog/mikhail_svetov/1304082-echo/

17. Dalzell T. The Concise New Partridge Dictionary of Slang and Unconventional English / T. Dalzell, T. Victor. – Routledge, 2007. – 744 p.

18. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР (Тлумачення від 15.05.2014, підстава v005p710-14) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>